

**ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬ /ШИНЭЧИЛСЭН НАЙРУУЛГА/-Д
НИЙЦҮҮЛЭН ХУУЛИЙН ДАВХАРДАЛ, ХИЙДЭЛ, ЗӨРЧЛИЙГ АРИЛГАХ
ЗОРИЛГООР БОЛОВСРУУЛСАН СТАНДАРТЧИЛАЛ, ТЕХНИКИЙН
ЗОХИЦУУЛАЛТ, ТОХИРЛЫН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ИТГЭМЖЛЭЛИЙН ТУХАЙ
ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ, ХЭМЖИЛ ЗҮЙН ТУХАЙ
ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ БОЛОН БУСАД ХУУЛЬ
ТОГТООМЖИЙН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ**

Нэг.Хуулийн төсөл боловсруулах үндэслэл, шаардлага

1.1.Хууль зүйн үндэслэл:

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Тавдугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Төр нь үндэсний эдийн засгийн аюулгүй байдал, аж ахуйн бүх хэвшлийн болон хүн амын нийгмийн хөгжлийг хангах зорилгод нийцүүлэн эдийн засгийн зохицуулна” гэж, Зургадугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт “...газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжийг Үндэсний баялгийн санд төвлөрүүлж тэгш, шударга хүртээхэд чиглэнэ. Стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордыг ашиглахдаа байгалийн баялаг ард түмний мэдэлд байх зарчимд нийцүүлэн түүний үр өгөөжийн дийлэнх нь ард түмэнд ногдож байх эрх зүйн үндсийг хуулиар тогтооно” гэж, Арван зургадугаар зүйлийн 4 дэх хэсэгт “Монгол Улсын иргэн...хувийн аж ахуй эрхлэх эрхтэй” гэж, Арван есдүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт “Онц болон дайны байдал зарласан тохиолдолд Үндсэн хууль, бусад хуульд заасан хүний эрх, эрх чөлөөг гагцхүү хуулиар хязгаарлаж болно” гэж, мөн зүйлийн 3 дахь хэсэгт “Хүн эрх, эрх чөлөөгөө эдлэхдээ үндэсний аюулгүй байдал, бусад хүний эрх, эрх чөлөөг хохироож, нийгмийн хэв журмыг гажуудуулж болохгүй.” гэж тус тус заасан.

Монгол Улсын Их Хурлаас төрөөс иргэдийнхээ аж ахуйн үйл ажиллагаа эрхлэх эрхийн баталгааг хангах зорилгоор 2001 онд баталсан Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуулийг Монгол Улсын Үндсэн хуулийн суурь зарчим, хүний эрхийн баталгаанд нийцүүлэн бүхэлд нь шинэчлэн найруулж, 2022 оны 6 дугаар сарын 17-ны өдөр Зөвшөөрлийн тухай хуулийг баталсан.

Түүнчлэн Монгол Улсын Их Хурлын 2022 оны 35 дугаар тогтоолоор зөвшөөрлийн харилцааг зохицуулж байгаа хууль тогтоомж, захиргааны хэм хэмжээний акт болон Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хууль, Хэмжил зүйн тухай хуулийг Зөвшөөрлийн тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-тай нийцүүлэх чиглэлээр хуулийн давхардал, хийдэл, зөрчлийг арилгах, холбогдох хуулийн төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хуульд заасан журмын дагуу боловсруулж Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхийг Засгийн газарт даалгасан.

Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 1.3 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт “Монгол Улсад зөвшөөрөлтэйгөөр эрхлэх үйл ажиллагааны жагсаалт, зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээдийг энэ хуулиар зохицуулна” гэж, мөн зүйлийн 3 дахь хэсэгт “Хуулиар зөвшөөрөлтэйгөөр эрхлэх үйл ажиллагааг эрхлэх, эсхүл байгалийн баялаг, төрийн нийтийн өмчийг хязгаартайгаар ашиглахад зөвшөөрөл олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгох харилцааг тухайлсан хуулиар зохицуулснаас бусад харилцааг энэ хуулиар зохицуулна.” гэж заасан.

Ийнхүү тодорхой салбарт хамаарах зөвшөөрлийн харилцааг зохицуулж байгаа хууль тогтоомжийг Зөвшөөрлийн тухай хуульд нийцүүлээгүй нөхцөлд тус чиглэлд хэрэгжүүлж байгаа эрх зүйн шинэчлэлийн зорилго болон Монгол Улсын Үндсэн хуульд заасан хүний эрхийн суурь зарчим хангагдах боломжгүй юм.

Иймд холбогдох хууль тогтоомжийг Зөвшөөрлийн тухай хуульд нийцүүлэх зорилгоор Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.2-т заасны дагуу хуулийн давхардал, хийдэл, зөрчлийг арилгах хуулийн төслийг нэгдсэн байдлаар боловсруулах шаардлагатай байна.

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.2-т “Хуулийн давхардал, хийдэл, зөрчлийг арилгах зорилгоор хэд хэдэн хуульд нэгэн зэрэг өөрчлөлт оруулах хуулийн төслийг Засгийн газар санаачлан боловсруулж, Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлж болно. Энэ тохиолдолд өөрчлөлт оруулж байгаа хууль тус бүрд үзэл баримтлалыг тодорхойлох шаардлагагүй” гэж заасны дагуу 2023 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж эхлэх Зөвшөөрлийн тухай хуульд нийцүүлэх зорилгоор холбогдох хуулиудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулна.

1.2.Практик шаардлага:

Зөвшөөрлийн тухай хуулиар хүн, хуулийн этгээдийн “хуулиар хориглосон болон хуульд зөвшөөрөлтэй эрхлэхээр зааснаас бусад төрлийн үйл ажиллагааг хууль тогтоомжид нийцүүлэн чөлөөтэй эрхлэх” эрхийг баталгаажуулж, төрийн байгууллага, албан тушаалтан хуульд зааснаас бусад тохиолдолд аливаа үйл ажиллагаатай холбоотой зөвшөөрөл, лиценз, бүртгэл явуулахыг хориглосон бөгөөд 14 чиглэлээр 249 тусгай зөвшөөрөл, 12 чиглэлээр 114 энгийн зөвшөөрөл тус тус олгохоор заасан.

Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 1.5 дугаар зүйлийн 12 дахь хэсэгт “Зөвшөөрөл эзэмшиж байгаатай нь холбогдуулан зөвшөөрөл эзэмшигчийн эрхийн хязгаарлалтыг хуулиар тогтооно” гэж, мөн зүйлийн 17 дахь хэсэгт “Зөвшөөрөл олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгохтой холбогдсон захиргааны хэм хэмжээний акт гаргахыг хориглоно” гэж заасан.

Түүнчлэн зөвшөөрөл эзэмшигчид тавигдах тусгай нөхцөл, шаардлагыг холбогдох хуулиар тогтоохоос гадна зөвшөөрөл эзэмшигч нь үйл ажиллагаандаа Монгол Улсын хууль тогтоомж, олон улсын болон үндэсний стандартыг дагаж мөрдөх үүрэгтэй байхаар хуульчилсан.

Өнөөдөр Монгол Улсад зөвшөөрлийн харилцааг тодорхой хэмжээгээр зохицуулж байгаа салбарын 160 гаруй хууль, үүнээс 40 гаруй хууль нь тухайн салбарын зөвшөөрлийн харилцааг нарийвчлан зохицуулсан хуулиуд байна.

Мөн судалгаанаас үзэхэд Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуулийг шинэчлэх болсон нэг гол шалтгаан нь тус хуулиар нийт 19 чиглэлд 200 гаруй зөвшөөрөл олгохоор заасан хэдий ч бодит байдалд зөвшөөрлийн тоо 1600 орчим болон нэмэгдэж, иргэдийг ихээр чирэгдүүлэх болсонтой холбоотой байна. Өөрөөр хэлбэл, Засгийн газрын тогтоол, сайд, агентлагийн даргын тушаал, орон нутгийн Засаг даргын захирамж, иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын тогтоолоор тухайн зөвшөөрөлд тавигдах нөхцөл, шаардлагыг тодорхойлох болон зөвшөөрөл олгох, сунгах, цуцлахтай холбоотой журмыг салбарын онцлог нэрийн доор харилцан адилгүй байдлаар тогтоох боломжийг хуулиар олгосон нь дээрх хийдлийг үүсгэхэд хүргэжээ.

Түүнчлэн Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуульд стандартыг заавал мөрдөх биш сонгон хэрэглэх боломжтой байдлаар зохицуулсан нь бэрхшээл үүсгэж байна.

Иймд салбарын хууль тогтоомжид заасан зөвшөөрлийн төрөл, ангиллыг Зөвшөөрлийн тухай хуульд нийцүүлэхээс гадна зөвшөөрөлтэй холбоотой харилцааг захиргааны хэм хэмжээний акт буюу дүрэм, журмаар зохицуулдаг байдлыг өөрчлөх, зөвшөөрлөөр эрхлэх үйл ажиллагаанд заавал мөрдөх стандартыг тогтоон хуульчлах, хэмжил зүйн хяналт шалгалтын үр нөлөөг дээшлүүлэх чиглэлээр хуульд өөрчлөлт оруулах шаардлагатай байна.

Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 3.2 дугаар зүйлийн 2.2-т “хуулиар тогтоосон бүрэн эрхийн хүрээнд зөвшөөрөл олгох” гэж, 2.3-т “зөвшөөрөл хүссэн болон сунгуулах өргөдлийг хүлээн авах,...магадлан шалгах, шийдвэр гаргах үйл ажиллагааны явцыг зөвшөөрөл хүсэгч, зөвшөөрөл эзэмшигчид цахим хэлбэрээр, нээлттэй, ил тод байлгах” гэж, 2.4-т “зөвшөөрөл олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгох тухай шийдвэрийг хуульд заасан хугацаанд гаргах” гэж, мөн хуулийн 5.2 дугаар зүйлийн 1-д “зөвшөөрөл хүссэн өргөдлийг хүлээн авахаас үндэслэлгүй татгалзах эрхгүй бөгөөд өргөдлийг хүлээн авсан тухай зөвшөөрөл хүсэгчид мэдэгдэж, энэ тухай бүртгэлд тусгана.” гэж эрх бүхий этгээдийн үүргийг тодорхой болгох, эрх хэмжээг хязгаарлан хуульчилсан.

Мөн зөвшөөрлийн зорилго, эрсдэлийн түвшин болон тавигдах нөхцөл, шаардлага зэргийг нь харгалзан энгийн болон тусгай зөвшөөрлийг олгох журмыг ялгамжтай байдлаар зохицуулахаас гадна онцлогийг харгалзан зөвшөөрөлд тавигдах нэмэлт нөхцөл, шаардлага болон тодорхой зохицуулалтыг салбарын хуулиар тогтоохоор заасан.

Иймд тухайлсан хуульд заасан зөвшөөрөл олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгохтой холбоотой зохицуулалтыг Зөвшөөрлийн тухай хуулийн зарчим, нийтлэг зохицуулалтад нийцүүлэхийн зэрэгцээ төрийн бүтээмж, цахим шилжилтийн бодлого болон тухайн салбарын шинэчлэл, онцлогийг харгалзан шинэчлэх шаардлагатай байна.

Түүнчлэн Зөвшөөрлийн тухай хуульд нийцүүлэх чиглэлээр холбогдох хуульд оруулах нэмэлт, өөрчлөлтийг Хууль тогтоомжийн тухай хуульд заасны дагуу нэгдсэн журмаар хэрэгжүүлэх нь зүйтэй байна.

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.2.24-т заасны дагуу энэхүү хуулийн төслийг боловсруулахтай холбогдуулан тус хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.1-д заасан үнэлгээг тусгайлан хийх шаардлагагүй болно.

Хуулийн төслийг боловсруулахад холбогдох төрийн захиргааны төв болон төрийн захиргааны байгууллага, түүнчлэн зөвшөөрөл олгох бусад эрх бүхий этгээд буюу Монголбанк, Санхүүгийн зохицуулах хороо гэх мэт Засгийн газрын бус байгууллагын оролцоог хангаж, Засаг дарга, орон нутгийн хурал болон холбогдох нийтийн эрх зүйн хуулийн этгээд, мэргэжлийн холбоодоос санал авна.

Хоёр.Хуулийн төслийн зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай, Хэмжил зүйн тухай хууль болон зөвшөөрөл олгох харилцааг салбарын хүрээнд зохицуулж байгаа 86 хуулийн холбогдох зохицуулалт, Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулна.

1.Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 4.2 дугаар зүйлийн 2.2-т “тухайн үйл ажиллагааг эрхлэх хуулиар тогтоосон нөхцөл, шаардлагыг хангаж ажиллах”, 2.7-т “үйл ажиллагаандаа Монгол Улсын хууль тогтоомж, олон улсын болон үндэсний стандартыг дагаж мөрдөх” гэж заасанд нийцүүлэн Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулна.

Зөвшөөрлийн зорилго, эрсдэлийн түвшин зэргийг харгалзан тавигдах нөхцөл, шаардлагыг стандартаар тогтоож, заавал мөрдүүлэх нөхцөлийг хангах зорилгоор тодорхой төрлийн зөвшөөрлийн үндсэн дээр эрхлэх үйл ажиллагааны стандартыг тусгайлан баталж мөрдүүлэх зохицуулалтыг хуульчилна.

Мөн зөвшөөрөлд тавигдах шаардлагыг тодорхойлохдоо Монгол Улсын стандарт, техникийн зохицуулалтад нийцүүлэх чиглэлээр холбогдох зохицуулалтыг тухайлсан хууль тус бүрд нэмж тусгахад анхаарна.

2.Хэмжил зүйн тухай хуульд хэмжил зүйн хяналт шалгалтын үр дүнг сайжруулах, хяналт шалгалтыг хэрэгжүүлэгч байгууллага, албан тушаалтны хариуцлагыг нэмэгдүүлэх чиглэлээр холбогдох өөрчлөлтийг тусгана.

3.Зөвшөөрлийн харилцааг зохицуулж байгаа холбогдох бусад хуульд Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 1.5 дугаар зүйлийн 1-д заасан зарчим болон дараах зохицуулалтад нийцүүлсэн нэмэлт, өөрчлөлтийг тусгана:

- Салбарын хуульд заасан зөвшөөрөл олгох, сунгахад тавигдах нэмэлт нөхцөл, шаардлагыг Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 2.1 дүгээр зүйлийн 1, 2, 3 дахь хэсэг, 8.1, 8.2 дугаар зүйлд заасан зөвшөөрлийн төрөл, ангилал, мөн хуулийн 2.2, 4.1 дүгээр зүйлд заасан зөвшөөрлийн хугацаа, зөвшөөрөл эзэмшигчид тавигдах нийтлэг шаардлага болон салбарын онцлогийг харгалзан нягталж, зохистой байдлаар тогтооно;
- Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 1.3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, 1.5 дугаар зүйлийн 12 дахь хэсэг, 4.1, 4.2 дугаар зүйлд нийцүүлэн зөвшөөрөл хүсэгч болон зөвшөөрөл эзэмшигчийн эрхийг баталгаажуулж, хууль зөрчиж хүн, хуулийн этгээдийн эрхийг хязгаарладаг байдлыг арилгана;
- Зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээдийн эрх хэмжээг Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 1.5 дугаар зүйлийн 3, 4, 6, 19 дэх хэсэг, 3.1, 3.2, 3.3 дугаар зүйлд нийцүүлэн тодорхойлж, хүнд суртал, чирэгдэл үүсгэдэг байдлыг өөрчилж, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлнэ;

- Зөвшөөрөл олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх болон сэргээх, хүчингүй болгох нөхцөл, журмын зохицуулалтыг Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 6.1, 6.2, 6.3, 6.4 дүгээр зүйлд заасантай нийцүүлэн журамлах бөгөөд зөвшөөрөл олгох, хүчингүй болгох харилцааг хууль дагасан журмаар зохицуулдаг байдлыг өөрчилнө. Энэ хүрээнд зөвшөөрөл олгохтой холбоотой журам батлах эрх хэмжээ олгосон зохицуулалтыг хүчингүй болсонд тооцож, улмаар холбогдох зохицуулалтыг Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 1.5 дугаар зүйлийн 12, 17 дахь хэсэгт нийцүүлэн хуульд тусгана;
- Зөвшөөрөл олгох, сунгахтай холбоотой төлөх улсын тэмдэгтийн хураамжийн хэмжээг нягталж, зөвшөөрлийн ангилал, хугацааны шинэчлэлтэй уялдуулж, Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулна;
- Зөвшөөрөл эзэмшигчийн хүлээх хариуцлагыг оновчтой тогтоож, хууль хоорондын давхардал хийдлийг арилгах зорилгоор зөрчил, түүнд хүлээлгэх хариуцлагыг нягталж, шаардлагатай тохиолдолд Зөрчлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулна.

Гурав.Хуулийн төсөл батлагдсаны дараа үүсэж болох нийгэм, эдийн засаг, хууль зүйн үр дагавар, хүрэх үр дүн, тэдгээрийг шийдвэрлэх талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний тухай санал

Зөвшөөрлийн харилцааг зохицуулж байгаа салбарын хуулийг Зөвшөөрлийн тухай хуульд нийцүүлж, давхардал, хийдэл, зөрчлийг арилгаснаар зөвшөөрлийн харилцаатай холбоотой эрх зүйн шинэчлэл цогц байдлаар хэрэгжих боломж бүрдэнэ.

Түүнчлэн “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогыг үр дүнтэй хэрэгжүүлэх, төрийн бүтээмжийг сайжруулах зорилгоор баталсан “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын хүрээнд дэвшүүлсэн “Төрийн хяналт, шалгалтын давхардсан тогтолцоог цэгцэлж, төлөвлөгөөт шалгалтыг түр хугацаанд зогсоон, төрийн байгууллагаас шаарддаг тусгай зөвшөөрөл, техникийн нөхцөлийн тоог бууруулах” зорилтыг хэрэгжүүлэх бодит нөхцөл хангагдана.

Эрх бүхий этгээдийн хариуцлага сайжирч, авлига, албан тушаалын хэрэг, зөрчил буурч, бизнес эрхлэх таатай орчин бүрдэж, иргэдийн эрхийн баталгаа сайжирна.

Дөрөв.Хуулийн төслийн Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ болон бусад хуультай уялдсан байдал

Хуулийн төслийг Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ, Зөвшөөрлийн тухай хуульд нийцүүлж, бусад хуультай уялдуулан Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 24, 28, 29, 30, 31, 32 дугаар зүйлд заасан шаардлагын дагуу боловсруулна.

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.2-т заасны дагуу зөвшөөрлийн харилцааг зохицуулсан 89 хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулна.